

สมมติบ้า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม(วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้อุโบสถ อุโบสถศีล เราลงอุโบสถเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ในการประพฤติปฏิบัติ อุโบสถศีลเป็นหมู่เป็นคณะ ความเสมอภาค เป็นหมู่เป็นคณะเห็นใหม่ นี่เป็นหมู่กัน คำว่าเป็นหมู่กันเหมือนกับอวัยวะเดียวกัน ในวัดในวาเดียวกัน ก็เหมือนอวัยวะเดียวกัน สิ่งใดสิ่งหนึ่งถ้ามันมีพิการไป อย่างเช่น หนามทิ่มหนามตำ เวลาเราเจ็บปวดแผลใดแผลหนึ่ง ร่างกายนี้ก็ต้องรับผิชอบไปหมดแล้ว นี่ก็เหมือนกัน เป็นหมู่เป็นคณะกัน ข้อวัตรปฏิบัติการกระทำ ถ้ามันเป็นสิทธิเสมอกัน ความอยู่รวมกันจะร่มเย็นเป็นสุข มันไม่ระแคะระคายต่อกัน ความระแคะระคายต่อกันเห็นใหม่ เหมือนร่างกายเราเลย ถ้ามีหนามทิ่มหนามตำ แล้วมันเจ็บปวดมันบวมมันเป็นฝีเป็นหนอง มันเป็นเฉพาะที่ของมัน แต่ร่างกายนี้มันก็หวั่นไหวไปหมดละ

นี่ไงเป็นหมู่เป็นคณะกัน ความเสมอภาคกัน ความเสมอภาคจากภายนอกนะ ถ้าความเสมอภาคจากภายใน เป็นหมู่เป็นคณะเป็นศีลเป็นธรรม นี่ ทิฐิความเห็น เห็นใหม่คุณติ เวลาเราไปหาครูบาอาจารย์กัน เราแสวงหามะ แสวงหาครูบาอาจารย์ที่ลงใจ ถ้าแสวงหาครูบาอาจารย์ที่ลงใจ ลงใจที่ไหนละ ลงใจนี้เริ่มต้นจากดินนอก ดินใน

ดินนอกเห็นใหม่ คนดีข้างนอกคือ จริตนิสัย กิริยามารยาท นี่ดินนอก ความดีข้างนอกเห็นใหม่ ถ้าเราเข้ากันได้ก็มีความร่มเย็นเป็นสุข มันไม่หวากระแวง ไม่ระแคะระคายต่อกัน คนเราไม่ระแคะระคายต่อกัน การอยู่มันก็อยู่ร่มเย็นเป็นสุขนะ ถ้าระแคะระคายต่อกันเห็นใหม่ มันมีความไม่ไว้วางใจต่อกัน นี่ดินนอก ดินนอกคือข้อวัตรปฏิบัติ

ดินในละ การดีใน เห็นใหม่ ศีล เราจะรู้ก็ต่อเมื่ออยู่ด้วยกันนานๆ ธรรมนี้จะรู้ก็ต่อเมื่อเราคุยกันนี้แหละ ถ้าคุยกัน ปฏิภาณไหวพริบนี้แหละคือธรรม เพราะมันออกมาจากทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อายุคนะต่างๆ ต้องมารวมลงที่ใจ ถ้าใจมันไม่คิด ใจมัน

ไม่มีการเคลื่อนไหว สิ่งต่างๆ จะแสดงออกมาไม่ได้ ซากศพพูดสิ่งใดๆ ไม่ได้ คนมีชีวิตเท่านั้นถึงจะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ มันรับรู้ด้วยสิ่งใด นี่อายตนะ โสตวิญญูณ ฆานวิญญูณ วิญญูณต่างๆ วิญญูณทางอายตนะ

ถ้าไม่มีจิต อายตนะมันก็มีของมัน แล้วมันรับรู้ได้อย่างไรละ มันก็ต้องมีจิตรับรู้ ถ้าจิตรับรู้นี้ ดีใน ดีในต้องใจดี ถ้าใจไม่ดี สิ่งต่างๆ ที่กระทำ เห็นไหม แล้วบังคับเรา ดูรถสิ ดูรถวิ่งไปบนถนนหนทาง ทำไมมันออกนอกกลุ่มนอกทางไปได้ละ ทำไมมันตกข้างทางได้ละ นี่ก็เหมือนกัน ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ข้อวัตรปฏิบัติ นี่ดีนอก เพื่อจะให้จิตนี้แล่นไปตามข้อวัตรปฏิบัติ นั้นยังแฉะเลยนะ มันแฉะออกนอกกลุ่มนอกทางเห็นไหม เพราะตัวรถมันไม่ดี ตัวในมันไม่ดีเห็นไหม ถนนหนทาง ข้อวัตรปฏิบัติ ถนนหนทางมันคืออยู่แล้ว เขาทำของเขาไว้ ถึงเวลาชำรุดเสียหาย เขาก็ซ่อมแซมของเขา เพราะถนนเป็นถนนสาธารณะที่ใช้ร่วมกัน

ข้อวัตรก็เหมือนกัน ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวดา อินทร์ พรหม ยังรู้เลยว่าทำผิดหรือทำถูก เห็นไหม คูสิ หลวงปู่มั่น ท่านพูดกับพระ เวลาหลับเวลานอน ต้องนอนให้เป็นเวลาเวลา นอนให้เรียบร้อย เพราะเทวดาที่มาฟังเทศน์ ท่านจะมาฟัง เห็นไหม เวลาพระนอนกันละเมอเพื่อพักเลย นอนไม่สำรวมระวัง ไม่ใช่ที่กิริยาปกติ นอนอยู่ยังไม่สำรวมระวังเลย ท่านมาฟังหลวงปู่มั่นเห็นไหม นี่เป็นสาธารณะใหม่ แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม ยังรู้เลย

ข้อวัตรปฏิบัติก็เหมือนกัน พระด้วยกัน รู้ด้วยกัน ธรรมวินัยเล่มเดียวกัน พระไตรปิฎกตู้เดียวกัน ศึกษาทันกันได้ นี่ข้อวัตรปฏิบัติเห็นไหม เหมือนถนนหนทางที่ให้รถแล่นไป ถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ถ้าดีใน ในมันดี มันจะเชื่อฟังเห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าไม่เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไป เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปนี่คือเหยียบธรรมวินัยไป ฝ่าฝืนมันทุกอย่าง ทำผิดพลาดทุกอย่าง สิ่งใดที่มันเป็นธรรมวินัย เอาแต่ตามใจตัวเห็นไหม เอาตามใจตัวมันจะเข้าหมู่ไม่ได้ การเข้าหมู่นี้ เห็นไหม ธรรมวินัยจะฟ้อง

ถ้ามันไม่เคยทำอะไรเลย คูสิ เวลาข้อวัตรปฏิบัติของเรา นี่บริหาร แค่บริหารก็มองออกแล้ว บริหารนี้ อยู่กันอย่างไร ถ้าอยู่ดีบริหารเราจะรักษาดี หลวงตาท่านพูด

ประจำว่าหลวงปู่เจี๊ยะ คุณี ช้างนอกของท่าน ใครคู่ว่าอย่างหลวงปู่เจี๊ยะท่านไม่สำรวมระวัง แต่หลวงตาท่านบอกว่าหลวงปู่เจี๊ยะท่านเป็นคนฉลาดมากๆ ฉลาดเพราะเหตุใด ฉลาดเพราะว่าท่านเป็นคนดูแลบริวารของหลวงปู่มั่น ผู้ที่ดูแลบริวารของหลวงปู่มั่น การพับผ้า การดูแลผ้า บาตร จีวร ต่างๆ ต้องรักษาต้องจัดเป็นที่เป็นที่ทาง บาตรมันตั้งแล้ว ยังตั้งผิดตั้งถูกนะ คนเอาบาตรไปเก็บ ท่านยังบ่นว่าตั้งผิดตั้งถูก ทำไม่ถูกที่ เห็นไหม แล้วหลวงปู่เจี๊ยะท่านเป็นคนดูแลรักษาอยู่ จะฉลาดหรือไม่ฉลาดละ จะเป็นคนละเอียดหรือไม่ละเอียดละ แต่กิริยาภายนอก เห็นไหม นี่ดีใน ดีใน คือใจนั้นมันดี ใจนั้นมันลงครู บออาจารย์ แล้วใจนั้นเป็นธรรม ใจเป็นธรรมเพราะเหตุใด ใจเป็นธรรมนะ

คุณี น้ำ เวลาเรดื่มน้ำ ความเย็นความสดชื่นด้วยการดื่มน้ำเรารับรู้ได้ใช่ไหม จิตใจที่มีศีลมีธรรมในหัวใจ จิตใจที่มันมีสมาธิภาวนาขึ้นมา มีปัญญาของมัน จิตใจอันนั้นมันจะรุ่มเย็นเป็นสุข ความรุ่มเย็นเป็นสุขนั้นคือใจมันดีจากภายในเห็นไหม

แล้วดีนอก ดีนอกคือข้อวัตรปฏิบัติ จากใจที่มันดีนอก ลงใจครูบออาจารย์ ลงใจหลวงปู่มั่นเห็นไหม แล้วรักษาบริวารของท่าน เห็นไหม เป็นผู้ที่ฉลาด ผู้ที่ฉลาดจะรักษาได้ ถ้าไม่ฉลาดจะรักษาไม่ได้ ของใช้ของสอยที่เราใช้สอยนี้แหละ มันจะฟ้อง มันจะบอกเลยว่า สิ่งที่เราใช้กันอยู่นี้มันเป็นความจริงไหม จิต จริตนิสัยเป็นอย่างไร ดีนอก ดีใน ดีนอกคือข้อวัตรปฏิบัติ ดีในคือหัวใจของเราดี ถ้าหัวใจของเราดี เห็นไหม จะอยู่ด้วยกันมีความรุ่มเย็นเป็นสุขจะเกิดขึ้นมากับเรานะ ความรุ่มเย็นเป็นสุขจะมีกับเราได้ เพราะความรุ่มเย็นเป็นสุขอย่างนี้ มันเพราะมีเครื่องอาศัย เพราะความรุ่มเย็นเป็นสุขมันมีอมตะธรรม น้ำอมตะธรรม สุขอื่นใดเท่าจิตสุขสงบไม่มี

เราบวชเป็นพระเป็นเจ้ากันมาเพราะอะไร เพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสารใช่ไหม ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร คุณี เขาครองบ้านครองเรือนกัน เขาต้องปากกัดตีนถีบ เขาต้องหาสัมมาอาชีวะของเขา เขาต้องเลี้ยงชีพของเขา เขาต้องทำหน้าที่การงานของเขา เห็นไหม ทางของคฤหัสถ์เป็นทางที่คับแคบ คับแคบเพราะเขาต้องใช้ชีวิตวันหนึ่งๆ เพื่อประกอบสัมมาอาชีวะ แล้วถึงเวลา พอมีเวลาว่างแล้ว เขาถึงมาพยายามหาสมบัติส่วนตัว คือมาภวานาเห็นไหม ทำวัตรสวดมนต์ ตอนหัวค่ำ ตอนเช้า ก่อนนอน ดื่นนอน นี่เขามีเวลาอย่างนั้น เห็นไหมทางคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ คับแคบด้วยกาลเวลา คับแคบ เพราะว่าการดำรงชีวิตมันเอาเวลาของเราไปเป็นประโยชน์กับการดำรงชีวิตหมด

เห็นไหม แต่เราเป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เราเสียสละมาเห็นไหม สิ่งในโลกเขามีกัน เราเสียสละมา ประกาศตนมาบวชเป็นพระเป็นเจ้าว่าเราจะไม่ใช่ชีวิตแบบคฤหัสถ์

คำว่าโลกติเตียน โลกวัชชะ ถ้าเราทำผิดทำพลาด โลกติเตียนเห็นไหม ศีลธรรม จริยธรรม ปลาอาศัยอยู่ในน้ำ เราอาศัยอยู่ในศีลธรรมจริยธรรมของชาวพุทธ ชาวพุทธ เขารู้ว่าพระควรทำตัวอย่างไร ข้อวัตรที่เป็นข้อวัตรปฏิบัติ เทวดา อินทร์ พรหม ก็รู้ ประชาชนสังคมเขารู้ แล้วเราก็ออยู่ในสังคมมา เราเกิดมาจากไหน มนุษย์เกิดมาจากไหน มนุษย์เกิดมาจากพ่อจากแม่ เห็นไหมมนุษย์เกิดมาจากกรรม พ่อแม่เป็นสาขบุญสาขกรรม เห็นไหม เพราะจิตเรามีกรรม มันมีกรรมมีวิชาของมัน มันถึงมาเกิดไง พอมันเกิดขึ้นมา เราเกิดมาในสังคมของโลก สังคมของมนุษย์นี้แหละ แต่เพราะมีอำนาจาสนา เราถึงเห็นโทษเห็นภัย เกิดแก่เจ็บตาย มันเกิดแล้วเกิดเล่า แล้วจะมาเกิดอย่างนี้อีกไหม จะเกิดมาทุกข์ เราจึงมาหาทางออก หาทางออกเพราะเหตุใด หาทางออกเพราะมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเห็นไหม กำลังจะได้สถาปนาเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว แต่ไปเที่ยวสวนแล้วไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันก็สลดสังเวชใจว่าเราจะต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย อย่างนี้กับเขาหรือ จิตใจมันสูงส่ง จิตใจมันเห็นภัยในวัฏสงสาร มันก็อยากออกบวช อยากออกประพฤติปฏิบัติ

เวลาประพฤติปฏิบัติไม่ได้ เราก็คิดว่าถ้าเราออกไปเป็นฆราวาสเราก็มีบุญ มีเวลาประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน เราออกไปเป็นฆราวาสเราก็ทำบุญทำกุศลเอาที่แล้วกัน บวชเป็นพระเป็นเจ้าทำอะไรอีกอดไปหมดเลย โอ้โฮ...ข้อวัตรปฏิบัติมันบังคับไปหมดเลย ไปเป็นคฤหัสถ์มันก็ทำบุญได้ มันก็ประพฤติปฏิบัติได้เห็นไหม ทางคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ แล้วเราจะไปทางที่กว้างขวาง เพราะเราเห็นว่ามันทางคับแคบ เราถึงพยายามดิ้นรนมา ดิ้นรนออกแสวงหา มาบวชมาเป็นพระเป็นสงฆ์มาเป็นนักรบ รบกับกิเลสรบกับตัณหา ความทะยานอยากของตัวเอง

เราเห็นภัยในวัฏสงสารมาแล้ว เราถึงมาบวช พอบวชเสร็จแล้ว พอประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันอึดอันตันใจเพราะอะไร เพราะกิเลสมันเหนื่อเรา เพราะในมันไม่ยอมดี

กับเรา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สุดยอด เป็นของดีงามมากเลย แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากไม่ยอมเปิดให้จิตนี้ ได้สัมผัสความดีงามอันนี้เลย พอประพฤติปฏิบัติเข้าไปก็มีแต่อันตัว พอปฏิบัติก็เอาหัวชนฝา ทำสมาธิภาวนาขึ้นมาแต่ทุกขมีแต่ยาก ปัญญาจะเกิดขึ้นมาปัญญาก็บอกว่า ออกไปโลกเถอะ ปัญญาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็เดือดร้อนไปหมด จะทำอะไรมันไม่มีความสุขสบายเลย ถ้าไปปฏิบัติข้างนอกยังมีโอกาส นี่ สิกขาลาเพศไปเป็นฆราวาสเขายังมีโอกาสประพฤติปฏิบัติเห็นไหม

นี่ปัญญา เวลามันเกิดปัญญาอย่างนี้ มันเป็นปัญญาของกิเลสนะ ปัญญาที่มันจะชักให้เราออกไป เราเห็นภัยในวัฏสงสารแล้วใช่ไหม เราว่าสิ่งนั้นเป็นทางคับแคบใช่ไหม เวลาจะประพฤติปฏิบัติทั้งวันๆ เรามีโอกาสไหม แต่เราบวชเป็นพระเป็นเจ้าของเจ้าขึ้นมา นี่เรามีโอกาสของเราเพราะภิกษาจาร เข้าขึ้นมาบิณฑบาตด้วยปลีแข้ง ถ้าเราไม่คิดในปัจจุบันเครื่องอาศัย อยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ เพราะคำว่าเครื่องอาศัย เพราะเราอาศัยดำรงชีวิตมาอาศัยดำรงชีวิตมาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะมีคุณธรรม เพื่อจะเอาดีในใจ ดีนอก ดีใน

แม้แต่ดีในสังคม เห็นไหม สมบัติสาธารณะ ความเสมอภาคกัน ถ้าความเห็นเสมอกัน ทิฐิเสมอกัน จะมีความสุขร่มเย็นมาก แล้วมันเป็นไปได้ไหม คุณ คุณความเห็นแตกต่างกัน ความแตกต่าง มันมีเห็นความแตกต่างได้ แต่ความแตกต่างนั้นเราต้องเคารพสิทธิของกันและกัน เราไม่เอาความแตกต่างนั้นมาทำลายกัน ความแตกต่างก็เป็นเรื่องความคิดของเขา แต่ความเป็นจริงมันเป็นอย่างนั้นไหม ความเป็นจริงเห็นความแตกต่างนั้นไหม

แต่ถ้าเราเป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม นี่ทิฐิเสมอกัน ปฏิบัติมานี้ ด้วยข้อวัตรปฏิบัติ ด้วยธรรมวินัยหล่อหลอม ชูดวงควัตรเป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ธรรมและวินัยจะหล่อหลอมเรา เห็นไหม มันขัดอกขัดใจไปหมดเลย ทำอะไรมันก็ติดขัดไปหมดเลย แต่ถ้าจิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์ สิ่งนั้นมันเป็นประโยชน์กับเราทั้งหมดเลย

คุณเวลาคอนไปโรงพยาบาล เขาหวังจะหายจากโรค พอเห็นหมอจะถามเลย หมอหายไหมหมอ เข้าโรงพยาบาลจะถามก่อนเลยว่าโรคภัยไข้เจ็บนี้จะหายไหม

นี่ก็เหมือนกัน เราบวชมาในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่คือ
 ธรรมโอสถ สิ่งที่เป็นธรรมโอสถ ธรรมาวุช ธรรมโอสถที่จะชำระกิเลส ถามลิวาจะฆ่า
 กิเลสได้ไหม เวลาไปหาหมอ ถามหมอเลยว่าจะหายไหม จะหายไหม เวลาจะประพฤติ
 ปฏิบัติ สมารถภาวนาจะได้อะไรไหม ปฏิบัติจะได้อะไรไหม

เราจะต้องมีความเข้มแข็งของเรา ถ้ามีความเข้มแข็งของเราเห็นไหม เวลาไป
 โรงพยาบาลเห็นไหม ถ้ามียามีหมอมจะรักษาเราได้อะไร เวลาบวชประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามี
 อูบัชฌาย์ บวชแล้วเป็นพระขึ้นมา มีอูบัชฌาย์มีอาจารย์เป็นคนชี้แนะขึ้นมาเห็นไหม นี่
 เป็นคนชี้แนะเท่านั้นเอง เป็นคนคอยบอก มันก็เหมือนนุรุษพยาบาลคอยเซ็นคนไข้เข้า
 โรงพยาบาล ถ้าเซ็นเข้าโรงพยาบาล เข้าไปห้องผ่าตัด ออกมาหายมันก็หายนะ ถ้าคนไข้
 ไม่หาย ไอ้คนเซ็น จะเซ็นคนไข้เข้าห้องดับจิตนะ เซ็นคนไข้เข้าไปป่าช้านะ

นี่ก็เหมือนกันเราบวชขึ้นมาแล้ว ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้า คือธรรมโอสถ เราเซ็นเราเข้ามา เราจะเอาเรามาประพฤติปฏิบัติ แล้วเราจะเอาตัว
 เราพ้นจากกิเลส พ้นจากภัยในวัฏสงสาร เราเป็นคฤหัสถ์เป็นฆราวาส แล้วเราเห็นภัยใน
 วัฏสงสาร เขาอยู่กับโลก อยู่กับทุกข์ เราก็ทุกข์มากกับเขา เราก็เห็นมาอย่างนั้นมันทุกข์
 อย่างนั้นมันทุกข์เห็นไหม นี่ปากกัดตีนถีบมา พออยู่พอกินไปชีวิตหนึ่ง

เวลาบวชขึ้นมาแล้วเห็นไหม นี่บิณฑบาตเป็นวัตร ภิกขาจาร เขาใส่บาตรให้เรา
 เขาดูแลเรา เขาดูแลเรานี้ลูกศิษย์ตถาคต นี่สาวก สาวกะ เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นชาวพุทธเห็นไหม เขาจะดูแลเพื่อบุญกุศลของเขา เขาทำของ
 เขา เขาทำสิ่งใดก็เป็นประโยชน์ของเขา เขาทำมากน้อยแค่ไหนก็เป็นบุญกุศลของเขา
 เราละเราจะได้อะไร เราดำรงชีวิตในปัจจุบันเครื่องอาศัยแล้ว เราจะมีสิ่งใดตอบสนองเขา
 ถ้าเรามีสิ่งใดตอบสนองเขา เราทำคุณงามความดีของเราเห็นไหม ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา
 บุญกุศลของเขาจะได้มหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะเขาได้เสียดละออกไป เพื่อสากย
 บุตรพุทธชินนรต เพื่อผู้ดำรงเป็นธงชัยในศาสนา แล้วเราบวชมาแล้ว เราได้ใช้ในปัจจุบัน
 เครื่องอาศัยอันนั้น แล้วเราทำหัวใจเราให้สงบแล้วขึ้นมาได้ บุญกุศลก็จะกลับไปตกอยู่
 กับเขาจะ ถ้าบุญกุศลไปตกอยู่กับเขา เขาได้อุปฐาก เขาได้ดูแลรักษานะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอนนทว่า อนนท ถ้าเราตายไปแล้วนะ ชาวโลกเขาจะติเตียนนายจุนทะ เพราะนายจุนทะถวายอาหารมือสุดท้ายแก่เรา เราฉันทานอาหารของนายจุนทะแล้ว เราจะปรินิพพานในคืนนี้ ชาวบ้านเขาจะประวิตอก เขาบอกว่างค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉันทานอาหารของนายจุนทะแล้ว เพราะอาหารนั้นเป็นพิษ ทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องปรินิพพาน เขาจะโทษนายจุนทะ เธอจึงบอกเขาว่า ทานในพุทธศาสนาที่ประเสริฐที่สุดมี ๒ คราว คราวหนึ่งคือเราฉันทานอาหารของนางสุชาดาแล้วเราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน อีกคราวหนึ่ง เราฉันทานอาหารของนายจุนทะแล้วเราถึงซึ่งชั้นนิพพาน เราถึงบอกว่าบุญกุศลที่ประเสริฐที่สุดมี ๒ คราว คราวหนึ่งอาหารของนางสุชาดา คราวหนึ่งอาหารของนายจุนทะ เห็นไหม

นี่สิ่งต่างๆ ที่เขาทำบุญกุศลของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เราภิกขาจาร เราเลี้ยงชีพของเราขึ้นมา เลี้ยงชีพของเราเพื่อประพฤติกปฏิบัติ เลี้ยงชีพของเราขึ้นมาเพื่อค้นหาความจริงของเราขึ้นมาในหัวใจ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจ เห็นไหมสิ่งนี้มันมีคุณค่า ถ้าคุณค่านี้เกิดขึ้นมากับเรา มันมีอยู่แล้ว มีอยู่เพราะเหตุใด มีอยู่เพราะมันมีการสัมผัส มีจิต มีมโน มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนสัมผัสเสปี นิพพินทะติ จิตใจก็ต้องเบื่อหน่าย ผลที่เกิดจากสัมผัสของใจก็น่าเบื่อหน่าย น่าเบื่อหน่ายทั้งนั้นเลย เพราะมันคนโง่ เพราะจิตมันโง่ จิตมันบอด เพราะจิตมันมีวิชาครอบงำมันอยู่ เห็นไหม มันคืนขลุขลุๆ อยู่ในชั้น ๕ มันคืนขลุขลุๆ อยู่ในความคิด ความคิดนี้ปิดล้อมมันไว้ในหัวใจเรา ความรู้สึกอันนี้มันสัมผัสกับความทุกข์ เพราะเราเป็นธาตุห้าสิ่งก่อนบวชขึ้นมา เราก็ได้สัมผัสอย่างนี้มา เรามีความอึดอัดขัดข้องใจ พอบวชแล้วจะมีทางออก บวชแล้วยังมีทางไปได้ พอเราอดสำหมาบวชนี้ บวชออกมาตั้งใจเพื่อจะให้จิตนี้มันพ้นออกไปจากกิเลส พ้นออกไปจากมันให้ได้ แล้วมันพ้นออกไปหรือยัง

แล้วเราประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา แต่ทำไมมันไม่ได้สมความปรารถนาละ ไม่ได้สมความปรารถนา เพราะมันไม่สมคูลของมัน ถ้ามันสมคูลของมันนะ ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ด้นเดา ไม่คาดเดา ประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันจะคอยสอดตลอดเวลา เวลาไม่เชื่อไม่ศรัทธา เราก็ใช้ชีวิตของเราประสาของเราไป เวลาเราเชื่อศรัทธาขึ้นมา มันก็หวังผลของมันเห็นไหม มันไม่พอดิไปสักอย่างเลย ไม่เชื่อก็ผลักไส

ว่าสิ่งนั้นไม่มี พอเชื่อขึ้นมาก็จะวิ่งเดินให้เป็นสมบัติของเรา มันไม่เป็นความจริงทั้งหมดเลย เพราะมันเป็นสัตยาตญาณ มันเป็นค้นหาความทะยานอยาก

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเห็นใหม่ หน้าที่ของเรา คุณิ เราก็อธิบายโดยธรรมชาติ ที่ไหนที่เวลาน้ำหลาก น้ำจะแดงหมด น้ำมันมีตะกอนมา มันก็มีสีส้มอย่างนั้น แต่ถ้ามันไปตกผลึกลงที่ไหน ไปแก้มันที่ไหน ตะกอนมันนอนกัน น้ำก็ใส

นี่ก็เหมือนกัน โดยธรรมชาติของมนุษย์ มันเป็นอย่างนั้น จิตนี้มีความขุ่นมัว จิตนี้ จะมีความทุกข์ขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้ามันปล่อยวาง มันก็เป็นสมาธิเป็นธรรมดา นี่มันก็รู้ๆ อยู่อย่างนั้นแหละ แต่ทำไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นวาระของเขา มันเป็นสัตยาตญาณของเขา มันเป็นธรรมชาติของเขา แต่ไม่มีสติ ไม่มีปัญญาเข้าไปรับรู้สิ่งใดๆ เลย ทั้งๆ ที่เป็นจิตของเรา ทั้งๆ ที่เป็นความรู้สึกรู้ใจของเรา ทั้งๆ ที่เป็นใจของเรา ทำไมเราทำอะไรกับใจของเราเองไม่ได้ ใจของเราเองแท้ๆ ทำไมเราดูแลมันไม่ได้ ดูแลมันไม่ได้เพราะอะไร เพราะเราไปศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้าไง แต่ธรรมะของเรามันไม่มีใจ ความจริงของเรายังไม่เกิดขึ้นมาไง ธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งนั้น เวลาที่พูดธรรมนี้ ธรรมะพระพุทธเจ้าทั้งนั้นเลย พระพุทธเจ้าสอนว่าอย่างนั้นๆ แต่ของเราละ ก็พระพุทธเจ้าว่าไว้อย่างนั้น พระไตรปิฎกสอนไว้อย่างนั้น แล้วตัวเราได้อะไรละ เห็นไหม

นี่ไง เพราะเราศึกษามาแล้ว เราก็อธิบายอยากได้ อยากจะเป็น อยากจะไป แต่มันไม่เป็นไปตามที่เราหวัง พอมันไม่เป็นไปตามหวัง เพราะนี่เป็นความหวังใจใหม่ ความหวัง ความเชื่อ มันชำระกิเลสไม่ได้ ศรัทธาความเชื่อฆ่ากิเลสไม่ได้ ต้องปัญญาในมรรคญาณ มันเป็นตัวจะความจริงขึ้นมา แล้วปัญญามันเกิดขึ้นมาจากไหนละ ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของเรา เกิดขึ้นมาจากจิตใจของเรา เกิดจากความมีสติสัมปชัญญะของเราเห็นใหม่ เราเกิดมาก็แสนทุกข์แสนยาก ทั้งๆ ที่ว่าเกิดมานี้โดยอริยทรัพย์ ทรัพย์ของมนุษย์ นี้อริยทรัพย์นะ ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์ มันต้องเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เกิดเป็นอมมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ตกนรกอเวจี มันเกิดแน่นอน จิตนี้เกิดแน่นอน ปฏิเสธไม่ได้ ใครจะปฏิเสธว่ามีหรือไม่มี ใครจะปฏิเสธอย่างไรนั้นมันเป็นความเชื่อ ความจริงมันก็คือความจริงนะ ความเชื่อของคนกับความจริงมันคนละ

เรื่องกัน ความเชื่อมันจะเกิดถ้ามันมีเหตุของความจริงขึ้นมา เราก็เชื่อตามกระแสความเชื่อของเรา แต่ความจริงมันเป็นความจริงวันยังค่ำนะ

จิตมันเป็นจิตของมันอยู่อย่างนี้ จะเกิดจะตายอย่างไร มันก็เป็นสภาวะธรรมของมันอยู่อย่างนี้ ถ้าเราไม่เข้ามาศึกษา ไม่ประพฤติปฏิบัติ เราจะไม่รู้เรื่องอย่างนี้เลย เราก็เหมือนกับคนจนตรอกใจ เหมือนกับสัตว์ที่เขาจะเอาไปฆ่า มันตื่นรนเดือดร้อน ไม่อยากให้เขาฆ่า คุณ เวลาเขาฆ่าสัตว์เห็นไหม สัตว์มันตื่น เขาต้องจับมันมัด แล้วฆ่ามันจนได้ เพราะจะเอาเนื้อของมันมาเป็นอาหาร ด้วยความเข้าใจว่าสัตว์เกิดมาเพื่อให้เอาร่างกายเขามาเป็นอาหารของคน คนคิดกันไปเอง แต่เขายอมไหมล่ะ เขาก็ไม่ยอมของเขา นะ นี่มันตื่นรนมันไม่ยอมของมัน นี่ก็เหมือนกัน ใจของเราเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง เพราะอะไร เพราะมันตื่นรนของมันโดยที่ไม่มีปัญญา ไม่มีการกระทำของเราขึ้นมาให้เป็นความจริงขึ้นมาเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเห็นใหม่ ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจากที่ไหนล่ะ เวลาไปศึกษาเล่าเรียนกับเขามาทั้งหมดนะ ๖ ปี มีใครประพฤติปฏิบัติดีแค่ไหนก็ไปศึกษากับเขามาทั้งหมดเลย แต่มันไปไม่รอดเห็นใหม่ กลับมาถึงโคนต้นหว้าตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก ที่โคนต้นหว้า กำหนดอานาปานสติ นี่สัมมาสมาธิ แล้วปัญญามันก็เกิดขึ้นมา บุพเพนิวาสานุสติญาณ เวลาปัญญาเกิดขึ้นมามันยังเกิดขึ้นมา ตะครุบเงา ตะครุบเงาว่ามันมาจากไหน จิตนี้มาจากไหน เราเกิดมาจากไหน ย้อนอดีตชาติไป บุพเพนิวาสานุสติญาณ กระบวนการมันยังไม่จบ ดึงกลับมา จุติอุปาทตญาณ มันก็ไปอนาคตไข้ใหม่ ถ้ามันยังไม่ไข้ที่สิ้นสุด นี่ขนาดจิตสงบนะ แล้วถ้าจิตเราไม่สงบแล้วความคิดของเรามันไปไหนล่ะ มันก็ไปกว้างมาหมด ที่เป็นสมบัติเรา สมบัติเรา สมบัติเรา มันก็สมบัติบ้า

สมบัติจริงๆ ของพระพุทธเจ้าไม่บ้า พระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา สมบัติของพระพุทธเจ้านั้นสุดยอด เป็นสมบัติของพระพุทธเจ้า แต่สมบัติของเราเป็นสมบัติบ้า บ้าเพราะอะไร บ้าเพราะมันบ้าธรรม มันบ้าว่าเป็นธรรมของมัน มันบ้าหมด ไม่ใช่ความจริงของมันเห็นใหม่ แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาล่ะ เป็นความจริงขึ้นมา สมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกคือทฤษฎีเวลาจิตสงบขึ้นมา จึงเป็นสมบัติเรา ได้พักได้ผ่อนนะ ได้มีความสงบร่มเย็นขึ้นมาในใจ

เห็นไหม นี่ไม่ใช่สมบัติบ้า นี่สมบัติจากการกระทำ สมบัติบ้ามันบ้าคิด บ้าธรรม บ้าจินตนาการ บ้าวิ่งเต้น บ้าอยากได้ สมบัติบ้า

แต่สมบัติของเรานั้นไม่ใช่สมบัติบ้า เพราะมีการกระทำกันเห็นไหม คุณใช้เวลาเราเข้มข้นกัน เราประพฤติปฏิบัติกัน เขาว่า คุณพระองค์นี้จะบ้านะ คุณ ทำหน้าบึ้งตึงทั้งวันเลย โอ้อโฮ ถือเคร่งเลย โกล้บ้าแล้ว นี่เวลาเขาคิดกันทางโลกนะ จะบ้าหรือไม่บ้า เราเข้าใจของเราได้ เรามีสติปัญญาของเรา คนทำนี่รู้เอง มีสติปัญญา เรามีครูมีอาจารย์ สิ่งใดที่เกิดขึ้น สิ่งใดที่ทำแล้วมันมีสิ่งใด เราปรึกษาได้ ครูบาอาจารย์ท่านผ่านมาแล้วนะ

คุณพ่อแม่ของเรา ท่านเดินอยู่ข้างเรา ท่านเดินผ่านมาแล้ว สังคมเป็นอย่างไร โลกเป็นอย่างไร ถ้าเขาผ่านมาแล้วเขารู้ โอ้เรายังเด็กทารกไว้เพียงสถานะ มันซื้อไอศเลยนะ โอ้อโฮ...โลกนี้มัน แหม...มันสุดขูด มันหวานขึ้นไปหมด มันคุณสมบัติปรารถนาหมด แต่ความจริงเป็นอย่างนั้นไหมล่ะ เว้นไว้แต่ขีปปาปัญญา ผู้ที่สร้างบุญกุศลมากมาย จักรพรรดิ จะมีขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว ขุนนางแก้ว นี่จะตอบสนองความต้องการของจักรพรรดิได้ตลอดเวลา เพราะบุญกุศลของจักรพรรดิเขาสร้างของเขามาอย่างนั้น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าคนจะเป็นอย่างนั้นได้ เขาสร้างของเขา

แต่ของเราเป็นอย่างนั้นไหมล่ะ คุณ คุณความคิดเราสิ คุณชีวิตประจำวันเราสิ ลุ่มๆ ดอนๆ ขี้ทุกข์ขี้ยาก อะไรก็ไม่สมปรารถนาสักอย่างเลย ขีปปาปัญญาเขียวนะ ปฏิบัติง่าย ง่าย กิลสมันหลอกไปหมดเลยนะ อันนั้นเป็นสมบัติโดยข้อเท็จจริง ใครทำมาอย่างนั้น เขาจะได้ของเขานั้น เราทำของเราแบบนี้ เราทำของเราเป็นแบบทางสายกลาง คือลุ่มๆ ดอนๆ มันกึ่งๆ หัวลิบหัวลิบ ดีก็ทำชั่วก็ทำ แต่มันก็ยังดีนำหน้า เรายังมีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม โลกเขาตื่นเต็นไปนะ

คุณ เวลาเศรษฐกิจมันขาขึ้นทีหนึ่ง เขาก็มีความรื่นเริงสดชื่นนะ เวลาเศรษฐกิจขาลงทีหนึ่งนะ เขาทุกข์ตรอมใจนะ ทุกข์จนเจ็บใจกันทั้งประเทศนะ เขาว่าชีวิตของเขามีความร่มเย็นเป็นสุขไป เราคุณภาพดี คุณภาพของโลกเขา เวลาเศรษฐกิจดีนะ โอ้อโฮ เวลาเศรษฐกิจดีนะ มีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข มีแต่ความสุขนะ รื่นเริง เวลาเศรษฐกิจมันลงนะ แล้วมันเป็นแบบนี้ วัฏจักรมันเป็นของมันอย่างนี้ มีขึ้นมีลง อนิจจัง โลกนี้เป็นอนิจจัง เห็นไหม เราเห็นโลกเป็นสภาวะแบบนี้

นี่เรื่องชีวิตที่โลกเขาจับต้องได้เป็นวัตถุนะ แล้วเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามอง
เป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมาเพื่อประพฤติกฎปฏิบัติของเรา ถ้าจิตใจเราเป็นขาขึ้นล่ะ โอ้โฮ ปฏิบัติ
นะมันจะสำเร็จพุ่งนี้เลยล่ะ นิพพานอยู่แค่เอื้อมนะ ปรรณามรรคผลนิพพานนะ เรา
ปฏิบัตินี้สุดยอดทั้งนั้นเลยนะ เพราะจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ไง ขิปปากิณญา ปฏิบัติง่าย
รู้ง่าย เรามีบุญกุศลมา บุญกุศลมันจะชักนำให้จิตใจเรามองภาพ มันจะทำให้จิตใจเราไม่
เคลื่อนออกไปจากเราไง ถ้าเคลื่อน จิตใจมันเคลื่อน ถ้ารากฐานมันเคลื่อนนะ แม้แต่
ตนเองก็ไม่รู้จักตนเอง ถามตนเองว่าเป็นพระหรือเปล่า เป็นพระควรทำตัวอย่างไร

ตัวเองแม้แต่สถานะของพระก็ไม่เข้าใจว่าเราเป็นพระ คิดว่าเราเป็นโยม เห็นโยม
เขาดำรงชีวิตกันก็อยากจะไปดำรงชีวิตแบบโยมเขา คฤหัสถ์เขาดำรงชีวิตอย่างไร พระ
เขาดำรงชีวิตอย่างไร แม้แต่ดำรงชีวิตของพระเห็นใหม่ โลกวัชชะ โลกเขาติเตียน เพราะ
เขาเป็นโลก เขาดำรงชีวิตของเขา เขาเป็นโลกของเขา เขาเป็นคฤหัสถ์ เขาดำรงชีวิตของ
เขา เขามีศีล ๕ ของเขา ศีล ๘ ของเขา เขาดำรงชีวิตของเขาอย่างนั้น "อโรรามันศีล ๒๒๗
เราเป็นพระ แม้แต่สถานะของตัวเองก็ยังไม่เข้าใจ ถ้าเข้าใจในสถานะ

คูสิ คูสิตัวบวมมันก็อยู่บนบกไซ้ใหม่ สัตว์น้ำมันก็อยู่ในน้ำไซ้ใหม่ นกมันก็บิน
ของมัน หาอาหารอยู่ในอากาศไซ้ใหม่ แล้วเราเป็นพระ แล้วเราจะดำรงชีวิตอย่างไร ถ้า
เราไม่มีธรรมวินัยเป็นเครื่องอาศัย ถ้าเราดำรงชีวิตของเรา เห็นใหม่ แม้แต่สถานะของ
ตัวเองก็ยังไม่รู้จักแล้วจะมีสติสัมปชัญญะอย่างไรที่จะภาวนาหาจิตของตัวเอง จิตของตัวเอง
เป็นนามธรรมที่ละเอียดกว่านี้ ที่มันละเอียดอยู่ในหัวใจนี้ มันละเอียดอยู่ในนี้ แล้วเราจะ
มีสติปัญญาเข้าไปจับมัน เราจะมีสติปัญญาเข้าไปยับยั้งไม่ให้มันฟุ้งซ่าน ไม่ให้ความคิด
มันออกจากจิตออกไป นี่มันจะทำอย่างไร

แม้แต่สถานะของตัวเองที่ว่าเป็นพระเป็นเจ้า เป็นคฤหัสถ์ เป็นอะไรต่างๆ เป็น
ณตรงต่างๆ ยังไม่รู้สถานะของตัวเอง แล้วจะมีสติสัมปชัญญะเข้ามารู้สึกตัวเองได้อย่างไร
รู้สติของตัวเองได้อย่างไร ถ้ามันรู้สติของตัวเอง มันรักษาตัวมันเองได้ เห็นใหม่นี้
กรรมฐาน นี่ใจมันไม่เคลื่อน ถ้าฐานมันเคลื่อนออกไป คูสิ คูแผ่นดินไหว เขาว่าแกน
โลกมันเคลื่อนเลยนะ ถ้าแกนโลกมันเคลื่อนนะ การหมุนไปของโลก เวลามันเปลี่ยนไป
แล้ว

นี่ร่างกายเราเหมือนกัน ชีวิตของเราเนี่ย เราจะปล่อยให้มันเป็นไปอย่างนั้นไหม เราจะให้กิเลสมันคลุมหัวอยู่อย่างนี้ ให้มันลุดกระซากลากไปอย่างนี้หรือ ถ้าไม่ให้มัน ลุดกระซากลากไป ย้อนกลับมาเนี่ย ว่านี่ห่มผ้าอะไร แล้วเราเป็นอะไร ถ้าเราเป็นอะไร เราจะทำตัวอย่างใด ถ้าเราทำตัวอย่างไร นี่ไง อดตาหิ อดตุน โนาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่ง คน ถ้าคนเป็นที่พึ่งแห่งคนได้ คนเป็นที่พึ่งแห่งคนเห็นใหม่ นี่ธรรมจะเกิดที่นี้ ถ้าธรรม เกิดที่นี้ ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมาเห็นใหม่ บังคับตั้ง รู้เฉพาะตน ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ ความ สงบมันเป็นอย่างนี้ ถ้าความสงบเป็นอย่างนี้แล้วเนี่ย มันออกปัญญาได้ไหม ถ้ามันออก ปัญญาไม่ได้มันก็เป็นปัญญาจำ เป็นโลกียปัญญา มันเป็นปัญญาโลกทั้งนั้น เป็นธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระไตรปิฎกทั้งตู้รู้หมดเลย แต่สมาธิก็ไม่รู้จัก ปัญญา ความจริงก็ไม่รู้จัก นี่พระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าสอนใครนั่นรู้หมด เทศน์ที่ไหนก็จำได้ สอนอย่างไรรู้ทั้งนั้น แต่สมาธิไม่รู้ ตัวเองก็ไม่รู้ ปัญญาไม่รู้

ถ้าไม่รู้มันจะเป็นสมบัติของเราได้อย่างไร มันจะเป็นของเราได้ไหม แล้วกิเลสที่ มันอยู่บนหัว มันขี้นคอยู่เนี่ย แล้วมันกระที่บอยู่เนี่ย แล้วแม้แต่ตัวเองยังไม่รู้จักเลย ไม่รู้จัก สถานที แล้วกิเลสมันขี้นคอยู่เนี่ย แล้วมันจะรู้จักได้อย่างไร มันจะเห็นกิเลสได้ยังไง ถ้ามัน เห็นกรรมฐานจิตมันสงบเข้ามา มันเห็นที่ของมัน เห็นฐานของตัวเองเห็นใหม่ ถ้าเห็น ฐานของตัวเอง ใครมันจะมาขี้นค ในเมื่อมันปลัดมันออกไปหมด มันแสดงตัวออกมา ไม่ได้ ถ้าจิตสงบกิเลสจะแสดงตัวไม่ได้ การที่จิตไม่สงบฟุ้งซ่าน เพราะกิเลสมันฟุ้งซ่าน ถ้ามีสติสัมปชัญญะกำหนดพุทโธ หรือภาวนาปัญญาอบรมสมาธิ จนกว่ามันสงบเข้ามา อันนั้นกิเลสมันหลบ ถ้ากิเลสมันหลบเข้าไป จนจิตออกเป็นอิสรภาพ จิตมันเป็นเอกเทศ จิตมันเป็นสัมมาสมาธิได้ ถ้าจิตเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา แล้วมันจะค้นคว้า ค้นหาอย่างไร เป็นมรรคญาณ มรรคญาณเห็นใหม่ คุมรรค เวลาออกใช้ปัญญาขึ้นไป มันจะออกใช้ ปัญญาของมัน ถ้าปัญญามันออกใช้ปัญญาของมัน มันแยกแยะอะไรของมัน สิ่งใดที่มัน อยู่กับใจ สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมา มันแยกแยะของมันขึ้นมา ค้นคว้าของมันขึ้นมาเห็นใหม่ นี่โลกุตตรปัญญา

ถ้าโลกุตตรปัญญามันเกิดขึ้นมา นี่ปัญญาอย่างนี้ เป็นปัญญาที่องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภณา ปัญญาอย่างนี้เห็นใหม่ หน้าที่ของงาน แม้แต่พระเราก็รู้จัก ว่าเป็นพระ ศีลเราก็รู้จักว่าเป็น ๒๒๗ ข้อ สิ่งใดที่โลกวัชระ โลกเขาดิเตียนนะ เราก็ไม่

ทำต่อหน้าโลกเขา เพราะมันทำให้ศรัทธาของเขาตกลง สถานะของพระ เราก็รู้สถานะของพระ สถานะของสมาธิที่มันเกิดขึ้นมาเห็นใหม่ ศากยบุตรพุทธชิโนรสเห็นใหม่งานของพระ เราก็รู้จักว่างานของพระ จิตจากภายใน กิริยาภายนอก มันเป็นกิริยามันเป็นนิสัย เป็นจิตของแต่ละบุคคลมันไม่เหมือนกัน

แต่ดินนอก ดินใน ดินนอกมันดินในธรรมวินัยดินในข้อวัตรปฏิบัติ ส่วนดินในคือมันมีสัมมาสมาธิ มันมีปัญหาของมันขึ้นมา ถ้ามีปัญหาขึ้นมา มันจะเข้าใจว่า โลกียปัญญา อ้อ...มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาของโลก ปัญญาที่จำมา ปัญญาของปริยัติ ปัญญาจำธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งผู้เลย จะเอา ๕ ผู้ ๑๐ ผู้ ทั้งหมดทบทมาเลย นี่เป็นปัญญาในโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากการจำ เกิดจากภวสวะ เกิดจากภพ ความคิดเกิดจากจิต สัญญาอารมณ์เกิดจากภพ ความจำคือสัญญาทั้งหมด นี่สังขารปรุงแต่งสัญญานั่นไปเห็นใหม่ นี่คือโลกียปัญญา

เวลาจิตมันสงบขึ้นมาถึงฐาน ธรรมฐานเห็นใหม่ นี่กรรมฐานนะ ดินใน คีตรงจิต จิตมันดีขึ้นมา มันส่องแผ้ว พอจิตส่องแผ้วมันออกใช้ปัญญาของมัน แล้วปัญญาของมันนะ เกิดมรรคญาณ เกิดสิ่งที่มรรคญาณมันเกิดขึ้น มันแยกแยะของมันเห็นใหม่ นี่อันนี้เป็นโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญานี้ใครเป็นคนหรือค้นขึ้นมา โลกุตตรปัญญานี้ภาวนามยปัญญานี้ ในพระไตรปิฎกมีว่าปัญญา ๓ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาเห็นใหม่ นี่ปัญญา ๓ นะ ปัญญา ๓ ที่ว่า ภาวนามยปัญญาที่เกิดขึ้นมา ถ้าคนไม่รู้ไม่เห็นขึ้นมา ในเมื่อมันไม่มีเหตุ มันไม่มีภาวนามยปัญญาผลของมันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

สิ่งนี้มีเหตุ เหตุมันเกิดที่ไหน ถ้าในมันไม่ดี แต่ถ้าในมันดีขึ้นมาละ เหตุมันเกิดจากดินใน ดินจากภพ ดินจากฐิติจิต ถ้าฐิติจิตมันมีของมันนะ มันหรือค้นของมันขึ้นมา ถ้าไม่มีฐิติจิต ไม่มีที่ตั้ง ไม่มีสถานี่แสดงออก มันจะดีมาจากฟ้าหรือ ดีมาจากฟ้ามันก็เรื่องของฟ้า ดีมาจากธรรมวินัยก็เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราเป็นสาวก สาวกะ ใช่ว่าถูกต้อง เราเป็นสาวก สาวกะ แต่เราก็ต้องรู้พื้น รื้อพื้นพรวนธรรมขึ้นมาในหัวใจ พรวนธรรม พรวนดินพรวนธรรมขึ้นมาจากหัวใจ

ถ้าหน่อธรรมมันผุดขึ้นมาในใจ นี่ไงมันดีใน ดีเรานะ ถ้าดีในมันต้องมีที่ให้ดี ถ้าเราไม่มีดีใน เราไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน จะปลูกบ้านปลูกเรือนเขายังต้องมีที่ดินของเขาเลย คนจะทำหน้าที่การงานของเขา เขายังต้องมีบริษัท ห้างร้านต่างๆ เขาต้องมีบริษัทของเขา คนทำหน้าที่การงานมันต้องมีสถานที่ตั้ง แล้วภาวนามยปัญญา เกิดมรรคญาณ มรรคญาณมันจะลอยมาจากฟ้าหรือ มันตั้งอยู่บนฟ้าหรือ มันตั้งอยู่ในพระไตรปิฎกไข้ไหม มันตั้งอยู่ที่ไหน ถ้ามันไม่ตั้งอยู่บนหัวใจนั้น

ถ้าปัญญามันตั้งอยู่บนหัวใจนั้นเห็นใหม่ เราถึงต้องภาวนา ภาวนามยปัญญาต้องเกิดจากภพ เกิดจากฐิติจิต เกิดสัมมาสมาธิ ดินนอกดีในนะ นี่หมู่คณะเราก็คดี ถ้าหมู่คณะเราไม่ดี เราจะอยู่กันได้อย่างไร ร่างกายเรานะถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมามันก็กระเทือนกันไปหมดเลย นี่หมู่คณะ ความเสมอกันในหมู่คณะ แล้วความเห็นความเสมอกันเห็นใหม่จากทิว สัมมาทิว ความเห็นเสมอกันเพราะเรามีจุดมุ่งหมายเหมือนกัน เราเห็นภัยในวัฏสงสารขึ้นมาด้วยกันนะ เราบวชมาเพื่อประพฤติกุศลปฏิบัติ เราบวชมาเพื่อจะชำระกิเลสแต่ในเมื่อกยังมีรังมีรัง เราบวชมามันก็มีวินัย วัจจกุฎีวัตร วัตรในกุฎี วัตรในศาลา ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ นี่ไง ดินนอกดีใน มันต้องมี เทือกเถาเหล่ากอแตกต่างกัน ความรู้ความเห็นการศึกษาแตกต่างกันหลากหลาย ในเมื่อมาอยู่ร่วมกันนี้ มันต้องมีข้อวัตรปฏิบัตินี้เป็นตัวตั้ง ถ้าไม่มีข้อวัตรปฏิบัติ ความรู้ความคิดเห็นต่างๆ มันก็ตีความธรรมะพระพุทธเจ้าไปหลากหลาย

นี่ไงดินนอก ดินนอกคือธรรมและวินัย ส่วนดีในถ้ามีสติสัมปชัญญะขึ้นมา มีปัญญาขึ้นมา แล้วแก้ไขกิเลสตัดหาความทะยานอยากขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นการทดสอบ ทดลองทางทฤษฎีในห้องแล็บ ถ้าเราได้ทดสอบทฤษฎีในห้องแล็บของเราจนเรียบร้อยแล้วกระบวนการทดสอบตรวจสอบอันนี้ เราจะอธิบายให้กับอนุชนรุ่นหลัง ให้กับผู้ที่ประพฤติกุศลปฏิบัติเป็นแนวทางได้เลยนะ แต่ถ้าเราไม่ได้ทดสอบตรวจสอบของเรา เราจะเอาอะไรไปบอกไปแนะนำเขา

ถ้าเราแนะนำเขา แนะนำใคร ก็ต้องแนะนำตัวเองก่อน ถ้าแนะนำตัวเองแล้วทดสอบตรวจสอบ จนตัวเองมีความมั่นอกมั่นใจในความเป็นจริง ความเป็นจริงมันไม่ใช่ความมั่นใจนะ มันเป็นอกุศลปรุกรรมเลย กิเลสขาดออกไปจากใจนะ รู้เห็นตามความเป็นจริงขึ้นมาอย่างนี้ มันไม่ใช่เป็นความมั่นใจ มันเป็นความเป็นจริงเลย แล้วความจริง

อันนี้ละ ๑. เราได้ฟังอาศัย อตฺตาทิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วเราจะเจอจางกับหมู่คณะของเรา นี่ถ้าดีใน ดีในขึ้นมา มันมีภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาสำคัญที่นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จอยู่ที่โคนต้นโพธิ์ องค์เดียวอยู่ที่โคนต้นโพธิ์อยู่ในการประพฤติปฏิบัติ เราก็เหมือนกัน ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาที่องค์เดียว ปฏิบัติขึ้นมาเพื่อใจของเราหนึ่งเดียว เพราะความปรารถนาดีอันเดียว เพื่อความสุขสงบร่มเย็นในหัวใจของเราอันเดียว อันเดียวเท่านั้น แล้วจะเป็นประโยชน์กับทุกๆ สิ่ง ถ้าอันเดียวนี้แล้ว ทุกๆ สิ่งก็เลวไปหมด แต่ถ้าอันหนึ่งเดียวนี้ดี ดีใน ความดีอันนี้ดีขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา จะดีกับเราแล้วจะดีกับทุกๆ สิ่ง ดีกับหมู่คณะ ดีกับสรรพสัตว์ ดีกับทุกๆ คนเลย ดีอันนี้ ดีนอก ดีในเห็นไหม ถึงเป็นสมบัติส่วนตัว สมบัติของเรา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงกับเรา นี่จะเป็นสมบัติของเรา เอวัง